

Landsbygdsnytt

Humlorna – våra viktigaste pollinerare

Gårdsreportage: e-gården, Ockelbo

Klimatklivet – sök stöd för klimatinvesteringar i jordbruket

Aktuellt om jordbrukarstöd

Humlorna - våra viktigaste pollinerare

Den grupp av insekter som har störst betydelse för pollineringen i de flesta svenska naturtyper är humlan. Det är en handfull humlearters förtjänst att många örter och buskar blir pollinerade varje år.

Humlornas pollinering är helt avgörande för frösättningen och spridningen hos nästan alla blomväxter. Därför är det av stor vikt att vi hjälper till att bevara humlorna och deras livsmiljöer. Naturvårdshandläggaren Jens Montelius Risberg berättar om humlan ut ett lokalt perspektiv och i fakturen finns tips om vad du kan göra för att hjälpa till.

VILKA VÄXTER GILLAR HUMLORNA?

- Humlor besöker de flesta blommor men är särskilt förtjusta i ärtväxter och andra blommor med längre blompip säger, Jens Montelius Risberg. De behöver blommor under hela växtsäsongen. På våren är sälg och vårblommor viktiga. Blåbär, lingon, hallon och våra andra bärbuskar är populära. Kryddväxter är nektarrika där isop, gurkört och mynta kan nämnas. Framåt sensommaren och hösten är vädd, ljung, tistlar och i rabatten kärleksört och höstaster bra växter. Sverige är särskilt rikt på humlearter jämfört med andra europeiska länder. I en vanlig trädgård kan du ofta se fler än 10 olika arter av humlor.

HUR MÅNGA HUMLEARTER FINNS DET I DALARNA-GÄVLEBORGS LÄN?

29 arter, men några (5 st) av dem finns bara i de norra delarna och andra (11 st) bara i de södra delarna av länen berättar Jens Montelius Risberg.

PÅVERKAS AV KLIMATFÖRÄNDRINGEN

I publikationen Gynna humlorna på gården lyfter Jordbruksverket fram att

Åkerhumla (arbetare) på rödklöver.

Foto: Jens Montelius Risberg

också humlorna drabbas när klimatet förändras. I en atlas från 2015 finns nästan alla europeiska arter av humlor med. I den är det tydligt att många arter kommer ändra sin utbredning. Flera av våra svenska arter kommer sprida sig norrut, vilket är något som redan sker. För de arter som är knutna till odlingslandskapet kan effekter av klimatförändringen även betyda sämre möjligheter att sprida sig och hitta nya miljöer.

HUR PÅVERKAR KLIMATFÖRÄNDRINGARNA HUMLORNA I DALARNA-GÄVLEBORGS LÄN?

Vi har några arter som sprider sig norrut där mörk jordhumla, åkersnylt-humla och vallhumla är exempel, berättar Jens Montelius Risberg. Vallhumlan är särskilt knuten till åkerlandskapet

och är en bra pollinatör av rödklöver och åkerböna.

BON PÅ OLIKA STÄLLEN

Humlorna har gärna sina bon på ställen som åkerholmar, åker- och vägrenar, dikeskanter, rösen och murar eller liknande områden. Flera arter bygger sina bon precis i markytan i områden där det finns mycket mossa och gammalt gräs. Gamla mus- och sorkbon, både gångar i marken och vinterbon av gräs och mossa, gillas särskilt av humlorna.

Vill du lära dig att känna igen olika humlearter är det lättast att börja nu på våren och försommaren då det bara är drottningar ute och flyger, avslutar Jens Montelius Risberg.

Anna Kjellander, anna.kjellander@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Länsstyrelsen
Gävleborg

Redaktion:

Berit Löfgren, Jenny Larsson, Kristin Larsson, Håkan Mowitz, Jenny Bransell, Märta Ohlsson, Simon Viklund, Anna Olofsson, Joakim Helligren, Anna Wemming, Natalia Avdashkova

Ansvarig utgivare: Mats Hindström

Layout: Dolling Tahko | Tryck: Taberg Media Group AB Upplaga: 5 000 ex

Adressändringar och prenumerationer:

Gisela Kayal 010-225 02 48, gisela.kayal@lansstyrelsen.se

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling - Europa
investerar i landsbygdsområden

Text ur *Gynna nyttodjuren, Humlor i odlingslandskapet, Jordbruksverket*

Så här kan du hjälpa humlan

Foto: Jens Montelius Risberg

Ljus jordhumla i hansälg.

VÄRNA BON OCH ÖVERVINTRINGSPLATSER

Många humlearter bygger bon och övervintrar i slänter, åkerrennar och åkerholmar. De övervintrar dock inte i boet. Du kan få fler humlor på din gård genom att erbjuda platser där humlorna kan övervintra eller sätta bo:

- Se till att det finns breda och blomrika kantzoner och åkerholmar.
- Spara stenrösen och partier med högt gräs.
- Behåll öppna diken och meandrande små vattendrag.

ERBJUD KONSTGJORDA BON

Du kan tillverka konstgjorda bon genom att gräva ner blomkrukor upp och ned i slänter och bryn. Fram till ingångshålet ska det vara en 30–40 centimeter lång gång. Bli inte besviken om krukans förblir tom – bara en mindre del av de konstgjorda bona blir bebodda. Lägg i isoleringsmaterial, torr mossor eller annat så att det liknar

musbon, eller allra helst material från sork- eller musbon. Placera en bräda eller en stor, flat sten som regnskydd över ingången.

DEN FÖRSTA MATEN PÅ VÅREN

Sälg- och viden, *Salix*, är viktiga för humledrottningarna och deras arbete med att föda upp den första kullen arbetare. Speciellt hanplantorna med gula videkissar är viktiga. Se till att det finns gott om *Salix*-arter på din gård så att drottningarna etablerar bon i närheten:

- Låt gärna sälgträd stå kvar vid åkerkanter och på åkerholmar.
- Välj ut enstaka exemplar av sälg och låt dem få växa sig riktigt stora.
- Du kan hamla och underkvista sälgarna för att minska beskuggningen på grödorna.
- Spar även grävvide, knäckepil, vitpil och andra viden som också producerar pollen tidigt på våren.

LÅT DET BLOMMA HELA SOMMAREN

Om du odlar åkerböror, klöverfrö eller andra grödor som behöver många humlor är det viktigt att det alltid finns mat till humlorna. För att de ska föröka sig och bli tillräckligt många inför grödans blomning behövs gott om nektar- och pollenväxter under försommaren. Viktiga växter vid denna tid är fågelbär, gullviva, plisterarter, vallört och blåeld.

Så in dragväxter som honungsvört i strängar eller vitklöver som underväxt. Undvik kemisk ogräsbekämpning i åkerrennar och vägrenar. Det dödar alla blommande växter och slår undan födkroken för humlorna. Använd gärna både vit- och rödklöver i vallarna och spara hörnen eller en kantzon där också rödklövern får gå i blom.

Tänk på att vissa kemiska växtskyddsmedel är särskilt skadliga för pollinerande insekter. Dessa medel får inte användas i odlingar där humlor och bin flyger. Läs alltid preparatets bruksanvisning, där finns uppgifter om bi giftighet och anvisningar om hur du skyddar pollinerarna i och runt fältet. Även blommande ogräs och annan undervegetation kan locka pollinerare till fältet.

Läs mer: *Gynna humlorna på gården, Jordbruksverket*

Från fritid till produktion

Då och då får vi se hur en gård byggs upp från grunden. Det kan vara nybyggnation eller som i fallet med e-gården, en återuppbyggnad. Här har fastigheten gått från fritidsboende till en gård med lammproduktion, förädling och försäljning, steg för steg liksom ett dominospel där bricka för bricka läggs till för en växande helhet.

Hans-Peter och Helén Eriksson köpte Åbrotorpen 2003 hade det föregåtts av en duktig banktjänstepersons fråga om det inte var dags att börja pensionsspara. Frågan var då om 30 år är brytpunkten för att tänka på ålderdomen eller om

arbetare. När maskinerna tog över arbetet, styckades betesmarken ifrån och planterades med skog. Diskussioner med skogsbolaget resulterade i inköp av 6 ha som bit för bit har avverkats och restaurerat till betesmarker.

stängsel.

- Mitt jobb är att se till att stängslet är helt och fungerande så fåren är innanför och vargen utanför säger Hans-Peter.

BEHOV AV BYGGNADSMATERIAL

När det regnar och tunga maskiner avverkar skog finns alltid en risk för körskador. Det hände när de första avverkningarna gjordes. När skonsammare skotning söktes dök idén med skogshäst upp. I detta läge har familjen kommit fram till att de spenderade mer tid på torpet än i villan i Sandviken. Nyckeln till att komma överens handlade om att ha djur, som exempelvis en ridhäst. Nu har den en kompis som är ardenner. Eftersom olika byggen planerades på torpet så behövdes sågat virke. Ett mindre sågverk köptes in. På så sätt hade avverkning för betesmarsrestaurering resulterat i lammproduktion, skogshäst, såg och det senaste steget, charkuteritillverkning.

FÖRÄDLADE LAMM

Förutom att gården är genbank för Gestrikefår så högförädlas också lammerna i det nya charkuteriet. Det finns ett intresse bland vissa kundgrupper för lammkött med uppfödning på svenska

Foto: Bert Löfgren

Hans-Peter med Gestrikelammet 75, horn och mörk päls.

det fanns annat som hägrade. Tanken på skog passerade för att sedan landa i att leta efter ett torp. Detta var innan Hemnet.se och sökandet blev dubbelt eftersom skyltningen felade vid visnings-tillfället. Efter en halvtimmars irrande på skogsvägarna mellan Sandviken och Ockelbo var familjen nära att ge upp. Regnet öste ner men plötsligt hittades infarten till torpet, solen lyste upp och affären gjordes samma dag.

BETESMARKER

Torpet var tidigare bostad för skogs-

- Efter den första slyuppväxten var det inte svårt att förstå att det behövdes betesdjur om marken ska kunna hållas öppen, konstaterade Hans-Peter. Eftersom den utrotningshotade fårasen Gestrikefår har sitt ursprung i byn Gruvan som ligger mellan Åbrotorpen och Ockelbo skulle de få "hitta hem igen" och det avgjorde vilken ras som skulle väljas. Avelsdjur köptes från flera mindre besättningar, idag finns tio tackor och två baggar. Att ha lammproduktion på ett skogshuggartorp innebär självklart att stänga med rovdjursavvisande

Foto: Bert Löfgren

Helénes blandning, ett dussin ägg, olika färg, olika storlek men alla är lika goda.

Hans-Peter och Helén förklarar hur viktigt det är att ha en hack när emulgeringskorv ska göras.

villkor, som är fint styckat och för korvar med hög köttinnehåll. Kunderna kommer från Gävle, Sandviken och Ockelbo. Inte sällan är det sommargäster som vill grilla och som har andra prispreferenser.

- Varför är ni så billiga kan stockholmarna fråga, berättar Hans-Peter. Sedan kan det finnas de som vill köpa helfall för 30 kr/kg, men det är inget alternativ.

I detta steg, med styckning och charkuteri har Leader Gästrikebygden varit de som stött projektet finansiellt. Att de kommit till förädlingssteget har varit behovet av hjälp med att få fram konsumentprodukter av uppfödda lamm från en liten besättning. Ett marknadsutrymme identifierades och har tagits vidare. Ta kontakt med e-gården om du har en mindre lammproduktion som ska kanaliseras till konsument. Vi som bara vill köpa lammprodukterna kan besöka gården eller handla på nätet. Kolla egarden.se.

Berit Löfgren,
berit.lofgren@lansstyrelsen.se,
010-225 14 36

Skogsprogram på G

2018 togs beslutet i Riksdagen och Sverige hade äntligen fått ett eget nationellt skogsprogram. Kan tyckas som en självklarhet men i jämförelse med resten av Europa var vi sent ute som en av de sista i klassen.

Nu pågår arbetet med att implementera denna i Gävleborg och Regionens handlingsplan för skogsprogrammet planeras att lanseras under slutet 2020.

PROJEKTET

Det nuvarande arbetet finansieras av landsbygdsprogrammet och genomförs som ett länsstyrelsedrivet projekt tillsammans med Region Gävleborg samt Skogsstyrelsen. Uppstarten ägde rum hösten 2018 med ett antal dialogträffar för att sondera terrängen för genomförandet. Efter dialogprocessen pausades arbetet i väntan på ny finansiering som möjliggjorde omstart i april 2019. Det pågående projektet löper till 2020-12-31 då också handlingsplanen skall vara klar.

Handlingsplansarbetet engagerar många och närvaron i arbetet visar på ett stort intresse för skog och för skogsbruk. Samtidigt som skogen ger oss stora möjligheter till att uppnå antagna miljömål samt trygga råvarubehovet för regionens skogsindustrier så finns också en oro kring de målkonflikter som berör skogen. Åganderätten upplevs som hotad och så även den biologiska mångfalden. För att överbygga de möjliga konfliktområden som finns har Länsstyrelsen valt att arbeta med en bred förankring där alla aktörer fått komma med inspel till det fortsatta arbetet.

Ur det nationella skogsprogrammet har tre fokusområden valts ut som särskilt angelägna för Gävleborg att arbeta med. Fokusområde 1, Ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta, fokusområde 2: Mångbruk för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och fokusområde 3, Innovationer och förädlad skogsråvara av världsklass. Inom dessa fokusområden har under våren genomförts en workshopprocess som utarbetat ett antal rubriker som ligger till grund för handlingsplanen.

NÅGRA AV DESSA RUBRIKER ÄR:

Kompetensförsörjning. Skogsbranschen har ett ökande behov av personal inom flertalet yrkesgrupper och det behövs omfattande insatser för att trygga tillgången framöver.

Ökat byggande i trä. Samtliga aktörer önskar åtgärder som ökar och underlättar byggande i trä. Det är klimatsmart, bra för hälsan, vackert, lätt att arbeta med och finns lokalt.

Samverkan. Trä som råvara och skogen som plats genererar många arbetstillfällen. Genom samverkan och utbyte av erfarenheter kan det skapas fler jobb och förädlingsvärdet kan öka.

Projektgruppen arbetar nu med att skriva handlingsplanen och under hösten 2020 kommer den skickas ut som remiss. I samband med remissförfarandet planeras även en skogskonferens men på grund av covid-19 avvaktar vi med besked om datum för detta.

För frågor angående den regionala handlingsplanen för nationella skogsprogrammet är ni välkomna att kontakta projektledare Benny Gäfvert benny.gafvert@lansstyrelsen.se eller 010-225 14 16.

Klimatklivet

Klimatklivet är ett investeringsstöd till lokala och regionala åtgärder som minskar utsläppen av koldioxid och andra gaser som påverkar klimatet. Lantbrukarna Andes Jönsson och bröderna Fredrik och Rickard Janpers har fått stöd från klimatklivet för investeringar på sina gårdar.

Konvertering av vattenpump på Janpers Lantbruk

Bröderna Fredrik och Rickard Janpers äger och driver gården tillsammans. De har 360 mjölkkor plus rekrytering vilket blir totalt cirka 650 djur. De odlar spannmål och vall. Deras åtgärd är en konvertering av en bevattningspump från diesel till eldrift. Totalt investerades 263 019 kr varav stödet från Klimatklivet uppgick till 175 000 kr (70%). Man spar med åtgärden ca 470 ton koldioxid på 20 år.

2018 var det var det torraste året de upplevt och fodret torkade bort. Dieselbevattning var dyrt. ”Att vattna med

eldrift är enklare, billigare och har större kapacitet så nu kan vi vattna mera.

Denna vattenpump är som en försäkring mot torka. Sommaren 2019 syntes en tydlig skillnad mellan de vallar som vattnats och de som inte gjorde det” säger Fredrik. De vill nu installera solceller och få igång foderblandning med el eller biogas. Drömmen är att bli fossilfria.

De är mycket nöjda med åtgärden. Pumpen, som stått undanställd i källaren för vintern, fungerar perfekt. De gjorde ansökan helt själva. Det tog cirka en arbetsdag och det var lite pyssel med

utsläppsberäkningen men med informationen på nätet gick det bra. De rekommenderar absolut andra lantbrukare att söka!

Pumpen som fått Klimatklivetstöd.

Foto: Anika Varghans

Foto: Anika Varghans

Fredrik Janpers i ladugården.

Konvertering av spannmålstork på Husby Kungsgård

Gården har anor från 1100-talet och består totalt av cirka 550 ha. Anders Jönsson driver jordbruket och odlar vete, havre, ärter och oljeväxter helt ekologiskt. Åtgården som fått stöd från Klimatklivet består av en konvertering av en spannmålstork och uppvärmning av en verkstadsbyggnad, från olja till flis från egen skog. Totalt investerades 1,96 miljoner kr varav stöd 1,28 miljoner kr (65 %). Åtgården spar cirka 1 600 ton koldioxid på 20 år.

Själva pannrummet med intilliggande flisförråd är en containerlösning med öppningsbart tak. Den kom helt färdig på lastbil från Finland. Det som behövdes mer var en platta med anslutningar av kulvertar, vatten och el att ställa containern på.

Nu kan vi tröska när vi vill, även fuktiga dagar och morgnar med dagg, eftersom vi kan torka spannmålen till lägre kostnad än förut med oljan. Nu

kostar flisen i princip bara egen arbetstid i skogen, säger Anders.

Anders är väldigt nöjd med anläggningen, det har gått bättre än väntat med flisen. Ansökan gick också lätt eftersom de tog konsult hjälp från Hushållnings-sällskapet. Det var bara att ta fram uppgifterna till konsulten.

Vi fick sen många frågor om ansökan både av Länsstyrelsen och Naturvårdsverket. Det kändes lite stressande då, som om man blev ifrågasatt. Men allt gick ju bra ändå till slut, säger Anders. Anders vill ha solceller och har sett ut ett par tak i sydvästligt läge. Drömmen är att bli självförsörjande på både el och värme. På frågan om han kan rekommendera andra att söka Klimatklivet, svarar han: ”Ja, varför skulle man inte ta chansen?”

Annika Varghans,
010-22 50 480,
annika.vargans@lansstyrelsen.se

Korta fakta om Klimatklivet:

- Alla utom privatpersoner kan söka.
- Klimatnyttan är den huvudsakliga utvärderingsgrunden, d.v.s. sparade kg koldioxid (CO₂-ekv) under åtgärdens tekniska livslängd, delat med hela investeringens kostnad. Lantbruksåtgärder ska prioriteras.
- Man kan få upp till 50 %, i vissa fall mer. Medel är cirka 43 % och max är 70 %.
- Man kan söka för i princip alla åtgärder som minskar klimatpåverkan, dock ej åtgärder som krävs enligt lag, är lönsamma, redan är påbörjade, omfattas av handel med utsläppsrätter, är berättigade till elcertifikat eller solceller.
- Ansökan och mer information på www.naturvardsverket.se/klimat
- Ansökningsomgång 27 augusti – 24 september 2020 (5 – 28 maj blev uppskjuten, håll koll på hemsidan ifall den öppnar lite senare).
- Länsstyrelsen kan ge råd.
Dalarna:
annika.vargans@lansstyrelsen.se
010-2250480 eller
evamarie.jelveus@lansstyrelsen.se
010-2250375
Gävleborg:
linda.hillberg@lansstyrelsen.se,
010-2251405 eller
asa eklundoberg@lansstyrelsen.se
010-2251297

Containern innehållande panna och flisförråd med öppnade tak.

Anders Jönsson framför kungsgården.

Aktuellt om jordbrukarstöd

Nedan finner du vad som är möjligt att ändra i din SAM ansökan och när du senast behöver göra det! Om du vet att du behöver ändra din ansökan ska du göra det så snart som möjligt. Om länsstyrelsen hittar fel i din ansökan vid handläggningen eller om vi meddelat dig att din gård ska kontrolleras, begränsas det du har möjlighet att ändra. Det betyder att sista dag att ändra ansökan kan vara tidigare än den 15 juni.

Till och med den 15 juni kan du ändra det här i din SAM-ansökan:

- lägga till, ändra och ta bort block och skiften
- ändra grödkod
- ta emot stödrätter från någon annan genom e-tjänsten för stödrättsöverföring på Mina sidor på Jordbruksverkets hemsida. Detta under förutsättning att du hade minst 4 hektar mark och stödrätter för minst 4 hektar den 8 april
- ändra eller ange fler produktionsplatsnummer för nötkreatursstöd, kompensationsstöd, ersättningen för ekologisk produktion och ersättningen för omställning till ekologisk produktion.

Efter den 15 juni kan du ändra det här i din SAM-ansökan:

- minska arealen och ta bort block och skiften
- dra tillbaka hela eller delar av din ansökan om åtagande
- dra tillbaka hela eller delar av din ansökan om utbetalning i ett eller flera stöd

Dessa sena ändringar går att göra fram tills länsstyrelsen fattat beslut i ärendena. Observera att möjligheterna att ändra kan begränsas om en kontroll har aviserats.

Alla ändringar, utom överföringen av stödrätter, gör du i SAM Internet.

FELKODER I MEDDELANDE OM DJUR OCH DJURENHETER UNDER RÄKNINGSPERIODEN

Alla som angett ett produktionsplatsnummer med nötkreatur i SAM ansökan får efter räkningens slut ett meddelande om vilka djur och djurenheter som ligger till grund för utbetalning av stöd för de stöd som baseras på djurenheter. Meddelandet skickas normalt ut under augusti eller september eftersom räkningens perioden för nötkreatur är 1 augusti året innan innevarande stödår till 31 juli innevarande stödår. Uppgifterna i meddelandet är preliminära. Du som får detta meddelande ska kontrollera att uppgifterna för alla djur stämmer. I meddelandet framgår om uppgifter för något djur är ofullständiga eller felaktiga. Det är viktigt att du så snart du får meddelandet rättar till de felaktigheter som finns eftersom uppgifterna i meddelandet ligger till grund för utbetalning av stöd. Om felaktigheter inte rättas till kan det innebära att utbetalningen försenas eller uteblir.

Du kan även använda meddelandet för att notera vilka djur som tillhör vem om du delar produktionsplatsen med någon annan. Skicka sedan meddelandet till din länsstyrelse som därefter fördelar djuren så att utbetalningen baseras på rätt djur. Tänk på att vi måste ha en underskrift från alla som delar produktionsplatsen för att vi ska kunna fördela djuren.

UTBETALNINGAR JORDBRUKARSTÖD

Länsstyrelserna arbetar vidare med utbetalningar från tidigare stödår. Just nu prioriteras dock handläggning av 2020 års SAM ansökningar. Dels för att förbereda årets kontroller dels för att få klart så mycket som möjligt av årets delutbetalningar. Den utbetalningsplan som gäller nu säger att delutbetalningar för kompensationsstöd, vissa miljösättningar samt de ekologiska produktionsformerna kommer att göras med 75% av ansökt belopp i oktober. Planen är att slututbetalningar för dessa stöd ska göras i december med undantag för ärenden som varit uttagna för kontroll där handläggning inför slututbetalning kan ta längre tid.

Utbetalning av direktstöd är planerat att ske med början i december som slututbetalning, det vill säga hela beloppet på en gång. Utbetalning av miljösättningarna fäbodbete, restaurering av betesmark och slätteräng samt skötsel av våtmark kommer också att ske genom en slututbetalning med början i december.

Gävleborg:
Pernilla Månsson,
pernilla.mansson@lansstyrelsen.se,
010-225 14 44

Dalarna:
Emilia Olsson,
emilia.olsson@lansstyrelsen.se,
010-225 02 46

Skördetröska tömmer spannmål.

Foto: Mesphotos, Michael Erhardsson

COVID-19

– Vad gör Länsstyrelsen och vad händer med kontrollerna?

Länsstyrelserna har med anledningen av situationen med Covid-19 startat en krisledningsorganisation som följer utvecklingen av viruset. Det ingår i länsstyrelsernas uppdrag att vid en kris samordna insatserna i länet samt att löpande ta fram lägesbilder. Krisorganisationen består av medarbetare som annars har andra arbetsuppgifter på Länsstyrelsen vilket påverkar den ordinarie verksamheten.

På grund av situationen med Covid-19 har flera medlemsländer begärt lättnad av EU och Kommissionen har beslutat om ändringar i förordningar som öppnar upp för att minska antalet kontroller av Jordbruksstöden. Exakt hur detta påverkar länsstyrelsernas kontrollarbete är inte klart, men utgångspunkten är att det kommer genomföras färre kontroller av Jordbrukarstöden under 2020.

Länsstyrelserna har även sett över de kontrollområden vi har och vilka arbetsuppgifter som är prioriterade. Där är Jordbrukarstöden och kontrollerna av dessa utpekade som extra viktiga då det är viktigt för samhället att utbetalningarna av jordbrukarstöden genomförs som planerat i höst. Övriga kontrollområden som offentlig kontroll av livsmedel och foder i primärproduktionen samt djurskydd prioriteras lägre, men i de fall det är möjligt att genomföra kontroll utan risk för smittspridning och i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer så kommer det göras. Kontrollerna

är viktiga ur ett samhällsperspektiv då syftet är att livsmedel ska vara säkra och djurskyddet och djurhälsan god.

Det har även tagits fram nationella riktlinjer i hur vi ska hantera kontrollsituationen i dessa tider. Vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer och varje län gör en egen bedömning av i vilken form kontrollarbetet kan fortsätta. Vi kommer därför ta kontakt innan ett kontrollbesök för att säkerställa att det kan genomföras utan risk för smittspridning och enligt Folkhälsomyndighetens rekommendationer. Vid kontrollbesöket håller vi avstånd och vi kommer inte att ta i hand. Där det är möjligt kommer vi också be er skicka in dokumentation i större utsträckning för att undvika kontakt vid kontrollbesöket.

Gävleborg
Kristin Larsson,
010-225 14 42,
kristin.larsson@lansstyrelsen.se

Dalarna
Gisela Kayal,
010-225 02 48,
gisela.kayal@lansstyrelsen.se

Tips från kontrollanten – vanliga fel vid kontroll

TILL OCH MED DEN 15 JUNI KAN DU ÄNDRA DET HÄR I DIN SAM-ANSÖKAN:

- Gör dina ändringar av SAM-ansökan så fort som möjligt. Om vi föranmäler en arealkontroll innan 15 juni så har du inte längre samma möjligheter att ändra i din ansökan.
- Kom ihåg aktivitetskravet. Senast 31 oktober så måste du odla, beta, putsa eller slå av dina marker.
- Kom ihåg skördekravet. Senast 31 oktober måste du skörda eller beta marker som du har skörde- eller beteskrav på. Om du är osäker på vilka villkor som gäller för vilket stöd hittar du mer information på www.jordbruksverket.se.

- Vilka villkor i förgröningen gäller dig? Behöver du ha ett visst antal grödor för att uppfylla förgröningsvillkoren eller är du undantagen? I SAM-Internet kan du kontrollera om du uppfyller förgröningsvillkoren.
- Gå igenom vilka tvärvillkor som gäller just dig. Miljöhusesyn är ett hjälpmedel som kan användas.
- Har du nötkreatur? Tänk på att märka om djur som tappar öronmärken så snart som möjligt samt att rapportera alla händelser till CDB i

rätt tid.

- Har du får, getter eller grisar? Tänk på att märka djuren, journalföra händelser och anmäla förflyttningar.
- Bekämpar du skadedjur i dina byggnader? Tänk på att du måste dokumentera bekämpningen.
- Producerar du foder? Kontrollera om du ska vara eller är anmäld som foderföretagare hos Jordbruksverket.
- Producerar du produkter som hamnar i livsmedelskedjan? Kontrollera om du ska vara eller är anmäld som primärproducent hos Länsstyrelsen.

Invasiva främmande arter – De här växterna vill vi inte få in i våra marker!

Lupinen är vacker där den står i vägrenen på sommaren, men den tränger också undan andra växter och tar ibland över helt. Samma sak gäller jättebalsamin och jätteloka. De tillhör de invasiva främmande arter som räknas som ett stort hot mot vår biologiska mångfald.

VAD MENAS MED INVASIVA FRÄMMANDE ARTER?

Vi människor har alltid flyttat växter och djur mellan olika platser och kontinenter. Ibland sker det avsiktligt och ibland är det av misstag. De arter som flyttats från sina naturliga miljöer till ett annat område kallas främmande arter. I de allra flesta fall gör det inte så mycket, men stora problem kan uppstå när främmande arter sprider sig i den nya miljön och påverkar inhemska växter och djur. Främmande arter som sprider sig mycket och har negativa konsekvenser för bl.a. miljö eller ekonomi kallas för ”invasiva främmande arter”. Samhällets kostnader för skador och bekämpning av invasiva arter är stora.

MARKÄGARENS ANSVAR

Invasiva främmande arter är ett globalt miljöproblem. Sedan 2015 finns det därför en EU-förordning som förbjuder import av invasiva främmande arter som utpekats som särskilt besvärliga inom EU. Det är förbjudet att sälja, transportera, använda, inneha eller släppa ut de arter som listats av EU i naturen. Jättebalsamin och jätteloka är ett par av arterna som finns med på den listan. Har man en EU-listad art på sin mark är man skyldig att ta bort den. Läs mer på Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se, sök på ”invasiva arter”.

LÄNSSTYRELSEARNAS ARBETE MED INVASIVA ARTER

Länsstyrelsen är den regionala myndighet som har ett operationellt ansvar för arbetet med invasiva arter. Länsstyrelsen kan, i och med den nya lagstiftningen, gå in och göra utrotningsinsatser på privat mark, om någon invasiv art hittas. Länsstyrelsen har tillsyn så att inte handel, transporter, uppfödning och utsläpp av främmande arter sker i naturen. Länsstyrelsen ansvarar också för att utrota invasiva arter i naturreservat som förvaltare av dessa. Dessutom har Länsstyrelsen en samordnande roll med samordning och vägledning av kommuner och markägare och samverkan med andra myndigheter i länet. Naturvårdsverket har det nationella ansvaret tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten.

ANDRA INVASIVA ARTER

I Sverige bekämpar och begränsar vi även spridning av arter som utgör stora problem, men som inte är listade av EU. Några av dessa arter exempelvis blomsterlupin, mink och kanadensiskt gullris har redan så stor spridning i landet så utrotning av dessa arter är inte möjligt, men insatser som begränsar deras spridning ytterligare görs.

RAPPORTERA INVASIVA ARTER

Om du hittar vad du misstänker är en invasiv främmande art – rapportera in arten på www.invasivaarter.nu. Rapporterna tas först om hand genom en validering av fyndet så att man vet att det är rätt art. Sedan kommer Länsstyrelsen att informera berörda markägare om att den har en EU-listad art på sin mark.

Invasiva främmande djur, som exempelvis mårhund och tvättbjörn, rapporteras in till Jägareförbundets tipstelefon 070-33 99 326 eller e-post: tipsframmandearter@jagareforbundet.se. Jägareförbundet har ett avtal med Naturvårdsverket om att utrota EU-listade invasiva landlevande djur.

Kontakt
Dalarnas län:
Urban Gunnarsson,
urban.gunnarsson@lansstyrelsen.se,
010-225 03 30

Gävleborgs län:
Kristina Tattersdill,
kristina.tattersdill@lansstyrelsen.se,
010-225 12 62

Jätteloka. Foto: Marie-Louise Fagerström

Blomsterlupin. Foto: Märta Ohlsson

Jättebalsamin. Foto: Nobanis, Søren Berg

Funderar du på att utveckla din verksamhet med odling av äpplen?

Under 2020 och 2021 kommer Länsstyrelsen Dalarna och Gävleborg att genomföra aktiviteter med fokus på odling av äpplen, syftet är att visa på möjligheterna med småskalig fruktodling och förädling. Den 15 september kl 13-17 besöker vi Myggs musterier i Rörshyttan, Stjärnsund där Mats Rönnelid visar musteriet och berättar hur verksamheten byggts upp. Efter besöket får vi höra Helena Kåks, trädgårdsmästare med särskilt intresse för fruktträd, och Sylve Rolandsson, pomolog, berätta om lokala äppelsorter från Dalarna och Gävleborg och andra sorter som är lämpliga att odla i vår region. Vi får också höra om hur äppelns olika smaker så som syra, sötna

och arom påverkar vad frukten är lämplig att användas till. I oktober planerar vi för en resa till Sörmland där vi besöker företag som odlar äpplen och producerar must och cider. Vi planerar också för en kurs i ekologisk äppelproduktion under vintern 2020-2021. Vilka ytterligare aktiviteter som kommer att arrangeras under 2021 bygger på vad deltagarna som är med på ovanstående aktiviteter har för behov och önskemål inom fruktodling och förädling.

Gör en intresseanmälan om du vill vara med till Kristina Homman, kristina.homman@lansstyrelsen.se, 010-225 02 45

Kurser på gång i Dalarnas län

OBS! Vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer, därför kan aktiviteterna komma att ändras/ställas in på grund av Corona/COVID-19. Vi uppdaterar vår kalender på länsstyrelsens webbplats och meddelar dig som anmält dig till en aktivitet vid eventuella ändringar.

Restaurering av jordkällare

Sönd 19 juli i Grangärde-Hästberg

Kursledare: Kjell Gustafsson

Innehåll: Jordkällarens konstruktion och funktion och studiebesök vid olika jordkällare i behov av restaurering.

Mer information om kursen och anmälan i kalendern på www.lansstyrelsen.se/dalarna

Anmälan senast 8 juli. Max 12 deltagare.

Märta Ohlsson marta.ohlsson@lansstyrelsen.se, 010-225 02 58

Ängsskötselkurser i Dalarna

Endast föranmälda deltagare. Anmälan via kalendern på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/dalarna

Där finns också mer information om kurserna. Ingen kursavgift

Märta Ohlsson marta.ohlsson@lansstyrelsen.se, 010-225 02 58

Anmälan via kalendern på Länsstyrelsens

webbplats www.lansstyrelsen.se/dalarna

Lieslätter med knacklie

Sönd 12 juli i Ulriksbergstrakten

Kursen vänder sig både till dig som redan använder knacklie men vill förbättra tekniken och till dig som vill börja slå med knacklie.

Kursledare: Staffan Lundaahl. Innehåll: vässning av lien med knackning, jordläggning, slåtterteknik, ängens flora,

Anmälan senast 30 juni (se ovan) Max 8 deltagare.

Lieslätterkurs

Lörd 18 juli i Grangärde-Hästberg

Kursen vänder sig både till dig som tidigare provar att slå med lie och vill förbättra tekniken och till nybörjare.

Kursledare: "Liemannen" Kjell Gustafsson. Innehåll: slipning av lien,

jordläggning, slåtterteknik, ängens flora.

Anmälan senast 8 juli (se ovan) Max 12 deltagare.

Hackslätter

Onsdag 29 juli kl 06.00-14.00, Risåsa fäbodan, Dala Floda.

Många av våra ängar med rik flora är steniga och småkuperade. De kräver en annan slåtterteknik än plana ytor. Kom med på kursen och öva in snitsen att slå jämnt på ojämn mark!

Kursledare: Odens Olle Eriksson och Bäckmases Lennart Hindriks

Anmälan senast 19 juli (se ovan). Max 10 deltagare

Hässjning av ängshö

Lördag 1 augusti kl 10-17, Risåsa fäbodan, Dala Floda.

Under dagen får du lära dig hur man hässjar ängshö så att hässjan klarar både regn och blåst och ger ett hö av god kvalitet.

Kursledare: Odens Olle Eriksson och Bäckmases Lennart Hindriks

Anmälan senast 19 juli (se ovan). Max 12 deltagare

Betesförmedling

Har du mark men saknar djur som kan beta den? Eller har du djur som behöver mer mark att beta?

Använd Länsstyrelsens betesförmedling.

Gå in på lansstyrelsen.se - välj din Länsstyrelse och sök på "Betesförmedling" i sökrutan till höger.

Annars kan du kontakta handläggarna direkt via:

Dalarna

Ann Eriksson 010 225 03 84

Betesformedling.dalarna@lansstyrelsen.se

Gävleborg

Anders Johansson 010-225 14 46

Anders.S.Johansson@lansstyrelsen.se

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Kurser på gång i Gävleborgs län

På grund av coronapandemin kommer Länsstyrelsens kursverksamhet att vara begränsade till utomhusaktiviteter under sommaren 2020. Vi kommer också begränsa antal deltagare och se till att genomförandet går i riktlinjer med folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Följande aktiviteter kan bli aktuella

Precisionsodling – Möjligheter att minska miljöpåverkan och förbättra lönsamheten.

Fältvandring i samarbete med Hushållningssällskapet
Innehåll: Markkartering med styrfiler, Ogräs, Växtskydd och Tilläggsgödsling
Var: Gnarp, Söderhamn, Delsbo-Bjuråker
När: Juni

Får på naturbete

Gårdsvandring i arrangemang med Gård- och djurhälsan
Var och när:
Högbo, juni 2020
Tallåsen, augusti 2020

Nöt på naturbete

Gårdsvandring i arrangemang med Växa Sverige
Preliminärt vid två tillfällen i olika delar av länet under sommaren 2020

Underhåll av diken

Fältvandring i samarbete med Hushållningssällskapet
Innehåll: Anpassat dikesunderhåll, vattenjuridik, markavvattningsföretag och varför det är så viktigt med underhåll för grödan och miljö.
Var: Ej bestämt.
När: Sommaren, hösten 2020

Dränering

Webbföreläsning eller kurs.
När: Ej bestämt.

Liekurser, knackelie

Utomhuskurser ledda av "LieMats", Mats Rosengren
Var och när:
Ersk-Mats, Hassela 12 juni
Svedbovallen, Järvsö 17 juni

Liekurser, sliplie

2-dagarskurs ledd av "Liemannen", Kjell Gustafsson
Var och när: Delsbo, juli 2020
Anmälan och förfrågningar: Kjell Gustafsson, 070-586 11 65

Gårdsgårdsstängning

Två endagarskurser i uppförande av trädgårdsgård.
Var och när: Krype fåbod, Söderhamn under sommaren 2020

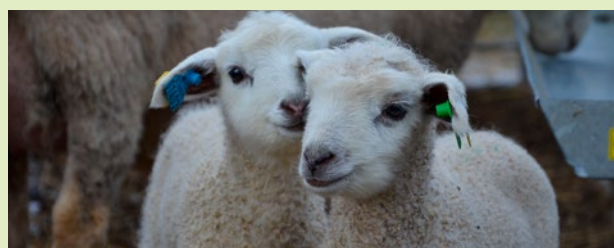
Florafältvandring

Vi tittar på floran i naturliga ängs- och betesmarker.
Var och när:
Svedbovallen, Järvsö 24 juni
Ersk-Mats, Hassela 1 juli

Intresseanmälan:

Låter någon av aktiviteterna intressanta!
Skicka en intresseanmälan till: landsbygd.gavleborg@lansstyrelsen.se
Ange vilken aktivitet det gäller och kontaktuppgift i form av namn, e-post och telefonnummer.

Håll utskick på Länsstyrelsens hemsida www.lansstyrelsen.se/gavleborg under "Kalendern" samt länsstyrelsens facebooksidan där vi även kan annonsera om aktiviteter, kurser och webbföreläsningar.

Rickard Hedlund

Ny på enheten för landsbygd och tillväxt, länsstyrelsen Gävleborg, är Rickard Hedlund. Kommer senast från Landshypotek Bank och har tidigare också arbetat på LRF Konsult i Sandviken och Falun och har haft eget lantbruk tillsammans med sina syskon. Rickard kommer främst arbeta med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet.

Telefon: 010-225 14 07
e-post: rickard.hedlund@lansstyrelsen.se

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden